

Problems in the Turkish education system from the perspective of teacher candidates

Emine Kaya ¹ Ali Ünişen ²

To cite this article:

Kaya, E. ve Ünişen, A. (2025). Problems in the Turkish education system from the perspective of teacher candidates [Öğretmen adaylarının görüşlerine göre Türk eğitim sistemindeki sorunlar] *Electronic Journal of Education Sciences*, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 14(28), 86-103. DOI: 10.55605/ejedus.1753572

Research article

Received: 2025-07-29

Accepted: 2025-10-19

Abstract

Education systems shape society in many ways through the education they provide to individuals. This study was conducted to examine the problems in the Turkish education system in the context of the practices and opinions of teacher candidates. The study was designed as a qualitative study using a case study design. The study group consisted of 60 teacher candidates who were studying at Adıyaman University's Faculty of Education during the 2023-2024 academic year and were taking courses on the Turkish education system and school management. Data collected using a semi-structured interview form were analyzed using content analysis. After themes and codes were created, frequency values were tabulated and presented in the findings section. The results of the study revealed that teacher candidates most frequently complained about exam-focused and grade-based education, the lack of equal opportunities and resources, the lack of qualified teachers, frequent changes in education programs, the disadvantages of 12 years of compulsory education, rote learning, inadequate physical resources in schools, the lack of prestige in the teaching profession, education being confined to school walls, the lack of internship programs in education faculties, failure in foreign language education, problems caused by overcrowded classrooms, the paid teaching system, and the intensity of education programs. The research findings were discussed in terms of their similarities and differences with the literature and previous studies, and recommendations were developed.

Keywords: Comparative education, education systems and problems, teacher candidates, Turkish education system.

¹ Dr., eminekaya@adiyaman.edu.tr, Adıyaman University

² Prof. Dr., Adıyaman University

Öğretmen adaylarının görüşlerine göre Türk eğitim sistemindeki sorunlar

Emine Kaya ³

Ali Ünişen ⁴

Atıf:

Kaya, E. ve Ünişen, A. (2025). Problems in the Turkish education system from the perspective of teacher candidates [Öğretmen adaylarının görüşlerine göre Türk eğitim sistemindeki sorunlar] *Electronic Journal of Education Sciences*, [Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi], 14(28), 86-103. DOI: 10.55605/ejedus.1753572

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 2025-07-29

Kabul Tarihi: 2025-10-19

Öz

Eğitim sistemleri, bireylere sunduğu eğitimle toplumu çok yönlü biçimde şekillendirmektedir. Bu araştırma, Türk eğitim sistemindeki sorunları öğretmen adaylarının dahil oldukları uygulamalar ve görüşleri bağlamında incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma nitel olarak tasarlanmış olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 yılı eğitim-öğretim yılında Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ve Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersini alan 60 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Tema ve kodlar oluşturulduktan sonra frekans değerleri tablolastırılarak bulgular bölümünde sunulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının en sık; sınav odaklı ve not temelli eğitimden, fırsat ve imkan eşitliğinin olmayışından, mevcut öğretmenlerin nitelikli olmayışından, eğitim programlarının çok sık değişmesinden, 12 yıl zorunlu eğitimin dezavantajlarından, ezbere dayalı eğitimden, okulların fiziki imkanlarının yetersizliğinden, öğretmenlik mesleğinin itibarının olmayışından, eğitimin okul duvarları arasına sıkışmış olduğundan, eğitim fakültelerinde staj uygulamalarının eksikliğinden, yabancı dil eğitimindeki başarısızlıktan, kalabalık sınıfların yol açtığı sorunlardan, ücretli öğretmenlik sisteminden ve eğitim programlarının çok yoğun olduğundan şikayet ettikleri görülmüştür. Araştırma sonuçları alanyazın ve daha önce yapılan çalışmalarla benzerlikleri ve farklılıkları yönüyle tartışılarak öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Karşılaştırmalı eğitim, eğitim sistemleri ve sorunlar, öğretmen adayları, Türk eğitim sistemi.

³ Dr. Öğr. Üyesi, eminekaya@adiyaman.edu.tr, Adıyaman Üniversitesi

⁴ Prof. Dr., Adıyaman Üniversitesi

Giriş

Eğitim, bireyin kendini gerçekleştirebilmesinin ve yaşadığı toplumda ben de varım diyebilmesinin en güçlü yoludur. İnsanın bireysel gelişimini güçlendirmesinin yanı sıra toplumsallaşması da eğitim aracılığıyla gerçekleşmektedir. Eğitim bireyi ve içinde yaşadığı toplumu bireysel, toplumsal, ekonomik vb. gibi birçok farklı açıdan etkilemektedir. Bu nedenle toplumlar varlıklarını devam ettirebilmek ve kendilerini daha iyi yerlere taşıyabilmek için eğitim sistemlerinin sihirli gücünü kullanmaktadır (Çakmak, 2008; Hoşgörür, 2024; Tan, 2023). Bu doğrultuda eğitim sosyolojisi fırsat eşitsizliği, sınıf, statü, kültürel aktarıma vb. odaklanırken, eğitim felsefesi eğitimin temellerini ve amacını belirlemektedir (Bayındır ve Kara, 2022; Günay, 2019; Kılıç, 2014).

Eğitim sistemleri toplumların dünü, bugünü ve yarını için hayati önem taşımaktadır. Eğitim, bireyin kapasitesinin farkında olmasını ve kabiliyetlerini ortaya koyarak bulunduğu topluma uyum ve ilerleme sağlamasına yardımcı olmaktadır. Devletler eğitim sistemleriyle hem gerekli iş gücünü hem de istedik vatandaş yetiştirme konusunda ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Akpınar, 2024; Gül, 2004; Şentürk, 2008). Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türkiye eğitim sisteminin genel amacı bireyleri sadece akademik açıdan geliştirme odaklı değildir. Türk eğitim sistemi; milli ve manevi değerleri benimsemiş, beden ve zihin yönünden sağlıklı bir şekilde yetişmiş, insan haklarına saygılı, yaşadığı topluma karşı sorumluluk sahibi bireyler yetiştirme amacı gütmektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973). Ülkeler gelişmişlik düzeylerine göre vatandaşlarına eğitim olanakları sunmaktadır. Verilen eğitimin kalitesine bağlı olarak daha nitelikli iş gücü elde edilmekte bu da ülkenin iktisadi kalkınmasına destek olmaktadır (Sönmez, 2012).

Problem Durumu

Eğitim sistemlerinde yapısal ya da işlevsel olarak yaşanabilecek sorunlar öncelikle bireyleri, sonrasında içinde yaşadığı toplumu derinden etkilemektedir. Bu etkiler sorunun büyüklüğüne ve şiddetine bağlı olarak sadece bugünü değil, geleceği de etkileyebilmekte ve geri döndürülemez sorunlara yol açabilmektedir. Bu bağlamda eğitim sistemleriyle ilgili yapılan çalışmalar sadece sorunlara değil aynı zamanda sorunların temelindeki kuramsal zemine de ışık tutmalıdır. Nitekim eğitim felsefesi eğitim sistemlerinin politikalarını belirlemeye yönelik, eğitim sosyolojisi ise uygulamaların yansımalarını incelemeye yönelik çalışmaktadır (Diktaş Yerli, 2023; Taşdelen, 2003).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye de eğitim sistemine büyük önem vermektedir. Fakat bazen alınan kararlar, yapılan uygulamalar birtakım olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilmektedir. Aynı zamanda ülkemizin nüfusu, ekonomisi, coğrafyası, eğitim felsefesi gibi birçok değişken de eğitim sistemini etkilemektedir. Eğitim sistemiyle ilgili her değişken bir diğerini etkilemekte ve birinde meydana gelen bir sorun zincirleme sıkıntıya neden olmaktadır.

Türk eğitim sistemindeki sorunlarla ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde sistemin farklı yönleriyle ve değişik bakış açılarıyla incelendiği görülmektedir. Çalışmaların yapıldığı yılların eğitim sistemine eleştirel bir gözle ışık tuttuğu ortadadır. Belli aralıklarla yapılan bu araştırmalarda araştırmacılar, sistemin paydaşları başta olmak üzere farklı açılardan Türk eğitim sistemini ele almışlardır. Yıllara göre çalışmaları incelediğimizde yapılan reformları ve sonuçlarını görmek mümkündür. Dinçtürk (1976) temel eğitim düzeyindeki sorunlardan sınıfta kalma sistemine odaklanmıştır. Ölçme değerlendirilmede ise eleme değil eksiklikleri tespit etme amaçlı yapılmasının eğitim sürecini daha verimli hale getireceği üzerinde durmuştur. Dikenoğlu (1992) Türk eğitim sistemindeki sorunları merkez ve taşra örgütlerinin organize olamayışı, kaliteli yetiştirilmiş yönetici ve öğretmen eksikliği, kır-kent

eğitimi arasında eşitsizlik, farklı öğretim kademelerinde kız ve erkek öğrenci sayısında dengesizlik, eğitim sektörünün kendi içinde ve diğer sektörlerle örgütlenemeyişi, eğitim felsefelerinin yeterince kristalize edilememiş olması olarak sıralamıştır. Gedikoğlu (2005) Avrupa Birliği sürecinde Türk eğitim sisteminde yaşanan sorunlarla ilgili ilk, orta ve yükseköğretim kademesinde okullaşma oranının düşük olması, ekonomiden yeterli payın eğitime ayrılmaması, nüfus artış hızının fazla olmasının birtakım sorunlara yol açtığı gibi durumların altını çizmiştir. Kartal (2013) araştırmasında merkezi sınavların değiştirilmesi, öğretmenlerden kaynaklı sorunlar, imkan ve fırsat eşitliğinin olmayışı, mesleki eğitimdeki eksiklikler gibi konuları vurgulamaktadır. Durmuşçelebi ve Bilgili (2014) 4+4+4 sistem değişikliği sonrası karşılaşılan sorunları yönetici görüşlerine göre incelemiştir. Araştırmaları sonucunda uygulamanın ilk yılında karmaşa yaşandığını, alt yapıyla, eğitim programlarının uygulanmasıyla ilgili sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yeşil ve Şahan (2015) Türk eğitim sistemindeki sorunlar, nedenleri ve çözüm yolları üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda sorunların daha çok eğitim programları ve öğretmenlerden kaynaklandığını, çözüm için ise özellikle eğitim planlaması ve eğitim programları alanında revizeler yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Çökmez (2024) sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre Türk eğitim sistemindeki sorunları; okullardaki fiziki durum, öğretmen yetiştirmede yaşanan sorunlar, öğretmen maaşlarının yetersizliği, ilgi ve yetenek odaklı mesleğe yönelme gerekliliği, müfredatta sadeleşme gibi başlıklar altında incelemiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde her ne kadar öğretmen adaylarının görüşleri bağlamında Türk eğitim sistemi ele alınmış olsa da eğitim programlarının değişimleri nedeniyle çalışmaların mevcut durumu ortaya koymada yetersiz kaldığı söylenebilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada Türk eğitim sistemindeki sorunları öğretmen adaylarının karşılaştıkları uygulamalar ve görüşleri bağlamında incelemek amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının sistem içerisindeki rolü ve tecrübeleri araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Araştırmada aday öğretmenlerin seçilmesinin nedeni, onların eğitim sisteminin içinde doğrudan yer almaları ve bir bakıma sistemin öznesi olmalarıdır. Halihazırda eğitim sisteminin içinde öğrenci olarak bulunan aday öğretmenler ileriki yıllarda eğitim sisteminin kilit taşı olan öğretmenlik mesleğini icra ederek sistemi etkileyeceği ortadadır. Çalışma verilerinin 2024 yılında toplanmış olması bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayırmaktadır. Çalışma sürekli değişen eğitim sistemiyle ilgili en güncel dönütleri içermektedir. Araştırma 4+4+4 politikasının uzun vadeli doğruları, değişen öğretmen atama sistemi, sınav sistemlerinin değişimi gibi birçok güncel konuyla ilgili dönütleri almayı hedeflemektedir. Yine çalışmada öğretmen adaylarının görüşleri tanılayıcı değil, yorumlayıcı ve çözümleyici bir anlayışla ele alınmaktadır. Farklı bölümlerden öğretmen adaylarını araştırmaya katılmış olması araştırmanın derinliğini arttırmaktadır. Araştırmada aday öğretmenlerin görüşleri incelenerek aşağıdaki soruya cevap aranmaktadır:

1. Öğretmen adaylarının Türk eğitim sistemindeki sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu araştırma eğitim sistemi içerisinde yıllardır bulunan öğretmen adaylarının görüşlerini incelemesi nedeniyle önem taşımaktadır. Öğretmen adayları sistem içerisinde geçirdikleri yıllar boyunca birçok farklı uygulamayla karşı karşıya kalmış ve eğitim fakültesine geldiklerinde eğitim sistemini daha yakından tanıma fırsatı bulmuşlardır. Eğitim sistemlerinin değişkenleri, paydaşları, işleyişi gibi farklı konularda eğitim alan öğretmen adayları sistemin sorunlarını tanımlarken kendi tecrübeleri ve bilgi birikimlerinden faydalanmaktadır. Eğitim sisteminin son basamaklarında bulunan öğretmen adayları sistemin en yeni çıktılarıdır. Sistemden etkilenenler olarak en yeni görüşlerin öğretmen adayları arasından alınabileceği

düşünülmüştür. Bu araştırma sonuçlarının Milli Eğitim Bakanlığına, politika geliştirme ve kaynak tahsisi yönüyle politika yapıcılara, program geliştiricilere, profesyonel gelişim için öğretmenlere, velilere, farklı kademelerde okullarda çalışan yöneticilere değişik bakış açıları sunacağı düşünülmektedir. Yine araştırmanın eğitim sisteminin farklı yönleriyle ilgili araştırmalar yapmaları için araştırmacılar ve akademisyenlere fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Türk eğitim sistemindeki sorunları öğretmen adaylarının karşılaştıkları uygulamalar ve görüşleri bağlamında incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma çerçevesinde yapılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme, doküman analizi gibi farklı nitel yöntemlerle veri toplayarak araştırma problemini doğal ortamında derinlemesine inceleme imkanı sağlamaktadır (Cohen vd., 2021). Bu araştırmada genel yaklaşımın kullanıldığı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Durum çalışmaları ele alınan konuların bütüncül bir yaklaşımla derinlemesine araştırılmasına imkan sağlamaktadır. Durum çalışmaları çok boyutlu veri toplama teknikleriyle, durumları tek başına ya da birbirleriyle ilişkileri yönünden incelemektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 yılı eğitim öğretim yılı Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersini alan 60 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları eğitim fakültesinde Türkçe öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışma grubu seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örneklemesinde evreni temsil kabiliyeti en yüksek bireylerle durum ortaya konmaya çalışılmaktadır (Cohen vd., 2021). Eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerden 2023-2024 yılı bahar döneminde Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersini alan öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya 28 kız, 32 erkek öğrenci katılmıştır. Çalışma grubuyla ilgili demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Bölüm	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
Türkçe Öğretmenliği	9	11	20
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	13	14	27
Sınıf Öğretmenliği	6	7	13
Toplam	28	32	60

Veri Toplama Araçları/ Veri Toplama Süreci

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formunda bir adet açık uçlu soru bulunmaktadır.

Soru: Size göre Türk eğitim sistemindeki en büyük 3 sorun nedir? Açıklayınız.

Görüşme formu hazırlanırken öncelikle alan uzmanlarına yollanarak görüşleri alınmıştır. Uzman görüşü sonrası dil ve anlaşılabilirlik yönünden düzeltme yapılan görüşme formunun 2 öğrenci üzerinde pilot uygulaması yapılmıştır. Uzman görüşü ve pilot uygulama sonucu uygulamaya hazır hale getirilen görüşme formu araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere dağıtılmış ve ders süresince cevaplarını yazılı olarak isimlerini yazmadan forma işlemeleri istenmiştir. Öğrenciler cevaplamalarını tamamladıktan sonra veriler elektronik ortama aktarılmıştır.

Veri Analizi

60 öğretmen adayından elde edilen veriler analiz edilmeye başlanmadan önce etik gereklilik gereği isimleri kullanılmamış, adayları temsilen sırasıyla Ö1, Ö2, Ö3, Ö60 kodları verilmiştir. Kodlamalar bitince her öğretmen adayından elde edilen veriler öğretmen adayının kodu altına işlenerek veriler analize hazır hale getirilmiştir. İçerik analizi yapılırken QDA Miner Lite programı kullanılmıştır. Veri setleri iki araştırmacı tarafından incelenerek kodlardan temalar oluşturulmuştur. Kodlardan oluşturulan temalar; okulların fiziksel donanımıyla ilgili sorunlar, eğitim programı kaynaklı sorunlar, öğretmen merkezli sorunlar, eğitim sisteminin ana yapısı ile ilgili sorunlar, meslek liseleriyle ilgili sorunlar, öğretmen yetiştirme ve atama ile ilgili sorunlar, öğrenci ve velilerden kaynaklı sorunlar, meslek seçimi ve mezuniyet sonrası sorunlar, derslerle ilgili karşılaşılan sorunlar olarak 9 başlık altında toplanmıştır. Araştırmacılar görüşme metinleri üzerinde kodlar ve temaları oluşturmuştur. Verilerin analizi sonucunda mevcut durum frekans değerleri verilerek tablolastırılmış ve bulgular bölümünde sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Görüşme formu hazırlanırken sorulacak sorunun araştırmanın amacına uygun açık ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Soru 5 uzmana inceletilerek uygunluğu kontrol edilmiş ve 2 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Öğretmen adayları soruyu cevaplarırken yeteri kadar süre verilmiştir. Öğretmen adayları seçilirken uygun veri kaynağı olması açısından özellikle üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden ve Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi dersi alanlar arasından seçilmiştir. Uygulama üç farklı bölümde haftanın farklı günlerinde benzer saatlerde dersi aldıkları derslikte yapılmıştır. Araştırmaya sadece gönüllü öğretmen adayları dahil edilmiştir. Öğretmen adayları cevaplama yaparken düşüncelerini daha rahat ifade etmeleri için kağıtlara isimlerini yazmamaları istenmiştir. Verilerin yanlış yorumlanmaması için öğrencilerin düşüncelerini ayrıntılı şekilde yazmaları istenmiştir. İç geçerliliği sağlamak için iki araştırmacı kodlamalar üzerinde çalışmıştır. Kodlama için net bir kılavuz oluşturularak araştırma verileri iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından ortaya konulan kodlayıcılar arasındaki görüş birliği ilkesi doğrultusunda iç tutarlılık hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda içsel tutarlılıkta kodlayıcılar arası görüş birliğinin % 80 üstü olması kriter olarak alınmıştır. Hesaplama görüş birliği % 90 olarak tespit edilmiştir. Fikir birliği sağlanarak tema ve kodlama işlemi tamamlanmıştır. Veri toplama ve analizi süreci şeffaflık içerisinde yürütülmüştür. Yine iç geçerliliği sağlamak için veriler yorumlanmadan sunulmuştur. Verilerin sunumunda araştırmacı değil katılımcıların bakış açıları ön planda tutulmuştur (Cohen ve diğerleri, 2021). Bulguların sunumunda yer yer öğretmen adaylarının görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Süreç adım adım raporlanmış ve veriler saklanmıştır.

Etik Konular

Bu çalışma, [Üniversite Adı] Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından etik açıdan değerlendirilmiş ve uygun bulunmuştur. Etik kurul onayı, [gün/ay/yıl] tarihinde verilmiş

olup, etik kurul karar belgesi [Belge No] sayılıdır. Araştırma sürecinde etik ilkelere bağlı kalınmış ve katılımcılardan gönüllü ve bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın problemi olan “Öğretmen adaylarına göre Türk eğitim sistemindeki sorunlar nelerdir?” sorusu hakkında verdikleri cevaplara ait bulgular sunulmuştur.

Türk eğitim sistemindeki sorunlara ait veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. İnceleme sonucunda araştırmacılar tarafından 9 tema oluşturulmuştur. Bu temalar okulların fiziksel donanımıyla ilgili sorunlar, eğitim programı kaynaklı sorunlar, öğretmenlerle ilgili sorunlar, eğitim sisteminin ana yapısı ile ilgili sorunlar, meslek liseleriyle ilgili sorunlar, öğretmen seçme ve atama süreciyle ilgili sorunlar, derslerle ilgili sorunlar, öğrenci ve velilerden kaynaklı sorunlar, meslek seçimi ve mezuniyet sonrası yaşanan sorunlar olarak gruplandırılmıştır. Öğrencilerden elde edilen veriler bu 9 tema altında alt temalar oluşturularak tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda temalar, alt temalar, frekans ve öğrenci kodları verilmiştir.

Tablo 2. Okulların Fiziksel Donanımıyla İlgili Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Okulların fiziksel donanımıyla ilgili sorunlar	Teknolojik araç-gereç eksikliği	5	Ö1, Ö3, Ö25, Ö50, Ö59
	Fiziksel yapının kötü olması	5	Ö4, Ö5, Ö21, Ö39, Ö45
	Laboratuvar eksikliği	1	Ö26

Tablo incelendiğinde öğretmen adaylarının okulun fiziksel donanımında en çok eleştirdiği konunun başında teknolojik araç-gereç eksikliği (f=5) ve okulların fiziksel yapısının kötü olması (f=5) ve laboratuvar eksiklikleri (f=1) gelmektedir. Ö50 okulların fiziksel donanımıyla ilgili sorunlardan teknolojik araç gereç eksikliği ile ilgili düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

Ö50: “Bizler şu an üniversitede öğretmenlik mesleğini öğrenmeye çalışıyoruz. Burada birçok materyal yapımı, materyal kullanımını öğrendik. Ben bu süreçte şunu fark ettim. Ben öğrenciyken bu materyalleri görmedim, kullanan öğretmenim de olmadı. Materyalleri kullanırken fark ettim ki anlatacağım konuyu çok daha basite indirgeyerek, öğrenci için konuyu kolaylaştırıp akılda kalıcı olmasını sağlayarak verimli bir ders süreci geçiriyorum. Okullarda ciddi anlamda materyal eksikliği bulunmaktadır. Bunun nedeni ekonomik ya da öğretmenlerin tercihi olabilir. Özellikle kırsal bölgelerde bu durum daha fazla. Bu durum öğrencilerin dersten daha az verim almasına yol açar. Örneğin matematik soyut bir bilim dalıdır. Öğrenciler genellikle somut materyaller ile konuları içselleştirebilirler. Sadece somut materyaller değil teknolojik materyaller kullanımının da sorun teşkil ettiğini söyleyebilirim.”

Okulların fiziksel yapısından kaynaklı sorunlara değinen Ö39 şu cümlelerle düşüncelerini ifade etmiştir.

Ö39: “Türk eğitim sistemindeki en önemli sorunlardan biri okullardaki fiziksel imkanların yetersizliğidir. Birçok okul modern standartlara uygun olmayan binalarda faaliyet göstermektedir. Sınıflar genellikle kalabalık ve dardır. Öğrenciler için yeterli alan yoktur. Bazı

okullarda sık sık alt yapı problemleri yaşanmaktadır. Örneğin sık sık elektrik ve su kesilmektedir. Bazı okulların çevre koşulları da kötüdür. Gürültü, hava kirliliği, yeşil alanların azlığı gibi faktörler de öğrencileri etkileyebilmektedir.”

Tablo 3. Eğitim Programı Kaynaklı Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Eğitim programı kaynaklı sorunlar	Programlardaki sık değişiklikler	10	Ö2, Ö14, Ö16, Ö23, Ö24, Ö38, Ö53, Ö54, Ö56, Ö60
	Yoğun programlar	5	Ö1, Ö39, Ö48, Ö51, Ö55
	Program ile sınav soruları arası uyumsuzluk	3	Ö5, Ö32, Ö48
	Kültürel değerlerin programlara yansıtılamaması	2	Ö3, Ö16
	Programlarda manevi gelişime yeterince yer verilmemesi	2	Ö28, Ö46
	Programlarda üst düzey düşünme becerilerine yeterince yer verilmemesi	1	Ö28
	Eğitim programında sosyal etkinliklere yer verilmemesi	1	Ö3
	Programların teorik bilgiyle dolu olması	1	Ö18
	Programın güncel ihtiyaçlarla uyumsuzluğu	1	Ö21
	Eğitim programımızın özgün olmaması	1	Ö2

Öğretmen adayları eğitim programlarından kaynaklı sorunları sıralarken en çok programların çok sık değiştiğini (f=10) ve bunun eğitim sürecine zarar verdiğini belirtmişlerdir. Eğitim programlarının çok sık değişmesinin sorun oluşturduğunu belirten aday öğretmenlerden Ö2 düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

Ö2: “Türk eğitim sisteminin en büyük sorunlarından biri müfredatın sürekli değişmesidir. Müfredat çok sık değiştiriliyor. Öğrenciler müfredata alışmadan müfredat değiştiriliyor. Müfredat değişikliğinin neden, niçin yapıldığı doğru dürüst açıklanmıyor. En önemlisi de programın uygulayıcısı olan öğretmenlere bile danışılmıyor. Öğretmenlerde alıştıkları uygulama sürecini değiştirmek zorunda kalıyorlar. Öğrencilere verimli olamıyorlar. Müfredat değişikliği deneme yapılmadan direk öğrenciler üzerinde uygulanıyor. Öğrenciler üzerinde deney yapılıyor sanki. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri ve bilişsel özellikleri dikkate alınmadan yapıldığı için faydadan çok zarar veriyor.”

Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminde öğretmen merkezli sorunlarla ilgili görüşleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Merkezli Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Öğretmen merkezli sorunlar	Öğretmenlerin nitelikli olmayışı	14	Ö2, Ö7, Ö10, Ö12, Ö21, Ö23, Ö27, Ö30, Ö37, Ö47, Ö48, Ö50, Ö51, Ö57
	Öğretmenlik mesleğinin itibarının olmayışı	8	Ö18, Ö19, Ö22, Ö43, Ö57, Ö58, Ö59, Ö60
	Ücretli öğretmenlik sisteminin varlığı	4	Ö8, Ö9, Ö11, Ö38
	Öğretmen maaşının azlığı	1	Ö7
	Öğretmen ortamında gruplaşmalar	1	Ö15
	Öğretmenlerin kendini güncelleyememesi	1	Ö31
	Öğretmenlerin program felsefesini benimseyememesi	1	Ö23

Öğretmen adayları öğretmenlerden kaynaklı sorunları sıralarken en çok mevcut öğretmenlerin yeterli donanımına sahip olmadığını (f=14) belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından Ö37 düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle aktarmıştır.

Ö37: “Türk eğitim sistemindeki en büyük sorunlardan biri öğretmenlerin niteliğinin düşük olmasıdır. Yeni nesilleri yetiştiren öğretmenler hala ilk atandıkları gibi kalmakta. Öğretmenlerin kalitesi düşük olduğundan dolayı öğrencilerin ilgisini çekemediğini görüyoruz. Milli Eğitim Bakanlığı’nın en iyi öğretmenle en kötü öğretmene aynı maaşı vermesinden dolayı rekabet yoktur. Yaşı büyük öğretmenlerde bu durum daha sık yaşanıyor. Çok düşük taban puanından dolayı herkes öğretmen olabiliyor. Sistemde eksik branşların dersine farklı branşta öğretmen giriyor. Örneğin resim dersine din kültürü öğretmeni gibi. Yine bizdeki eğitime bakış açısı da öğretmenlik mesleğinin niteliğini düşürüyor. Bizde öğretmenlik mesleği genellikle akademik anlamda bilgi sunma, var olan bilgiyi aktarma olarak algılanmaktadır. Oysa öğretmenlik ne öğrettiğinden çok nasıl öğrettiğiyle ilgilidir.”

Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin ana yapısındaki sorunlarla ilgili görüşleri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Eğitim Sisteminin Ana Yapısı ile İlgili Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
	Sınav odaklı ve not temelli eğitim	29	Ö4, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö17, Ö19, Ö22, Ö24, Ö29, Ö30, Ö31, Ö34, Ö35, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45, Ö50, Ö52, Ö54, Ö55, Ö56, Ö58, Ö59

Eğitim sisteminin ana yapısı ile ilgili sorunlar	Fırsat ve imkan eşitliğinin olmayışı	15	Ö1, Ö4, Ö10, Ö13, Ö17, Ö20, Ö25, Ö26, Ö35, Ö36, Ö37, Ö39, Ö53, Ö57, Ö60
	12 yıl zorunlu eğitim	10	Ö6, Ö17, Ö22, Ö24, Ö33, Ö40, Ö41, Ö46, Ö47, Ö49
	Ezbere dayalı eğitim anlayışı	5	Ö7, Ö28, Ö30, Ö40, Ö51
	Kalabalık sınıflar	5	Ö15, Ö37, Ö42, Ö54, Ö56
	Eğitimin okul duvarları arasına hapsedilmesi	3	Ö33, Ö34, Ö41
	Sınav sistemlerinin çok hızlı değişmesi	2	Ö6, Ö25
	Okullarda sert disiplin yöntemleri	2	Ö33, Ö47
	Öğrencilerin okulda fazla zaman geçirmesi	2	Ö31, Ö36
	Üniversite eğitiminin niteliksiz oluşu	2	Ö38, Ö43
	Rehberlik hizmetlerinin yetersiz olması	2	Ö8, Ö42
	Sınıfta kalma uygulamasının olmayışı	2	Ö29, Ö44
	Özel okullar	1	Ö19
	Eğitim denetimindeki yetersizlikler	1	Ö6
	Milli eğitim bakanının sürekli değişmesi	1	Ö26
	Birleştirilmiş sınıflar	1	Ö27
	Okullarda disiplin eksikliği	1	Ö9
	Okullarda yeterli mali kaynak eksikliği	1	Ö16
	Eğitim sisteminin doğru yapılandırılmaması	1	Ö11

Tablo 5 incelendiğinde eğitim sisteminin ana yapısı ile ilgili sorunlar temasında öğretmen adaylarının en çok sınav odaklı ve not temelli eğitim (f=29) alt temasına yöneldikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarından Ö10 düşüncelerini şu cümlelerle aktarmıştır.

Ö10: “Türk eğitim sisteminin ağırlıklı olarak sınav odaklı bir yapıya sahip olduğunu düşünüyorum. Bu durum öğrencinin öğrenmeye karşı ilgi ve isteğini olumsuz etkiliyor. Başta LGS olmak üzere yapılan birçok sınav öğrencilerin derslere sadece performans odaklı bakmasına neden oluyor. Sınav odaklı eğitim sistemimiz standart bir müfredat ve değerlendirme üzerine kurulu olduğu için öğrencilerin bireysel farklılıkları göz ardı ediliyor. Aslında her öğrenci farklıdır ve her öğrencinin öğrenme şekli, öğrendiğini performansa dönüştürmesi aynı değildir. Bu durum öğrencinin öğrenme ihtiyacına sınırlamalar getirir. Sınavlar çoğunlukla ezbere veya teorik bilgiye odaklıdır. Öğrenciler sadece teorik bilgiye odaklandıkları için somut beceriler kazanma fırsatından mahrum kalmaktadır. Öğrenme deneyimi sadece teorikte kaldığı için gerçek hayat uygulamalarına odaklanmaz. Bu da iş dünyasında birçok probleme neden olur. Öğrenciler önceden belirlenmiş sorular cevap anahtarları üzerinden değerlendirildikleri için yaratıcılıkları sınırlanabilir. Öğrenci değerlendirmesi sınav üzerinden yapıldığı için rekabet ve sınav stresine neden olur. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren sınav stresinin içinde olması sosyal becerilerinin geri plana atılmasına yol açar.”

Öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme ve atama ile ilgili sorunlarla ilgili görüşleri Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Yetiştirme ve Atama İle İlgili Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Öğretmen yetiştirme ve atama ile ilgili sorunlar	Eğitim fakültelerinin staj sürelerinin yetersizliği	4	Ö5, Ö27, Ö35, Ö55
	Öğretmen atamalarında mülakat uygulaması	2	Ö20, Ö58
	İş bulma kaygısıyla öğretmenlik mesleğinin seçilmesi	1	Ö52
	Eğitim fakültelerinin ihtiyaçtan fazla mezun vermesi	1	Ö49

Tablo 6 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme ve atama ile ilgili sorunları sıralarken en çok eğitim fakültelerinin staj uygulamalarına daha az yer vermesi (f=4) üzerinde durdukları görülmektedir. Eğitim fakültelerinin staj uygulamalarına daha az yer vermesinden bahseden Ö27 düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle desteklemiştir.

Ö27: “Bu sorun oldukça önemli ve gelecekteki süreci etkileyecektir. Çünkü sosyal beceri gerektiren öğretmenlik mesleğinde hitabet çok önemlidir. Hitabeti geliştirmek için gerekli olan uygulama dersleri ise yetersizdir. Öğretmenlik mesleği ne kadar teorik bilgi gerektirse de uygulama ağırlıklı derslerle tecrübe edilecek bir meslektir. Buradaki eksiklik ise öğretmenlik uygulaması derslerinin sadece son sınıflarda yer almasıdır. Bana göre bu yanlış bir adımdır. Bu meslekte sadece bir yılda deneyim kazanmak mümkün değildir. Staj programları daha erken sınıflarda başlamalıdır.”

Öğretmen adaylarının öğrenci ve velilerden kaynaklı sorunlarla ilgili görüşleri Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrenci ve Velilerden Kaynaklı Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Öğrenci ve velilerden kaynaklı sorunlar	Öğrencilerin kişisel bakımlarına dikkat etmemesi	1	Ö15
	Velilerin ilgisizliği	1	Ö32

Öğretmen adaylarından ikisi Türk eğitim sistemindeki sorunların bir kısmının da öğrenci velilerden kaynaklandığını düşünmektedir. Ö15 öğrencilerin kişisel bakımlarına dikkat etmediğini, Ö32 ise velilerin ilgisizliğinin sorun teşkil ettiğini ifade etmiştir.

Ö15: “*Dikkatimi çeken en büyük sorunlardan biri kılık-kıyafet, kişisel bakım ve hijyen. Bu sorunu sadece aileye indirgeyemeyiz. Dışarıdan aile kaynaklı gözükse de aslında disiplin ve dikkat yönünden idareye, çocuk üzerinde etki oluşturma ve aileyi yönlendirme yönünden sınıf öğretmenine, bunları yerine getirebilmeye çalışması yönünden aileye ve bunları içselleştirip ömür boyu hayat prensibi haline getirme yönünden öğrenciye görev düşmektedir.*”

Öğretmen adaylarının meslek seçimi ve mezuniyet sonrası sorunlarla ilgili görüşleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Meslek Seçimi ve Mezuniyet Sonrası Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Meslek seçimi ve mezuniyet sonrası sorunlar	Mezuniyet sonrası işsizlik	2	Ö14, Ö40
	Yetenek yerine iş bulma odaklı meslek seçimi	2	Ö13, Ö53
	Maaş odaklı meslek seçimi	2	Ö32, Ö36
	Üniversiteye geçişin sadece puanla yapılması	1	Ö49
	Bölgelere ihtiyacın üzerinde kontenjan verilmesi	1	Ö52

Öğretmen adayları Türk eğitim sistemindeki sorunlara meslek seçimi ve mezuniyet sonrası sorunlar olarak ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları meslek seçimi ve mezuniyet sonrası sorunlar temasında en çok mezuniyet sonrası işsizlik ($f=2$), yetenek değil iş bulma odaklı mesleğe yönelme ($f=2$), maaş odaklı meslek seçimi ($f=2$) üzerinde durmuşlardır. Öğrencilerden Ö13 yetenek değil iş bulma odaklı mesleğe yönelme hakkındaki düşüncelerini şu cümlelerle aktarmıştır.

Ö13: “*Benim için en büyük sorunlardan biri herkesin ilgisine ve yeteneğine göre tercihler yapmaktan ziyade mevki, konum ve atanmak gibi kriterler için sınavı bir yarış haline getirmeleri. Aslına bakacak olursak iş hayatından erken sıkılma, bunalmaya girme de bunun sonuçları arasındadır. Albert Einstein’ın bu sorun için söylemiş olduğu: “Aslında herkes dâhidir ama siz kalkıp bir balığı ağaca tırmanma yeteneğine göre yargılırsanız tüm hayatını aptal olduğuna inanarak geçirir.” sözü akıllara gelmektedir.*”

Öğretmen adaylarının derslerle ilgili karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Derslerle İlgili Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Kod	f	Katılımcılar
Derslerle ilgili karşılaşılan sorunlar	Yabancı dil öğretiminin yetersiz oluşu	3	Ö8, Ö12, Ö34
	Merkezi sınavlarda soru sorulmayan derslerin önemsiz görülmesi	1	Ö44
	Türkçe dersinde okuma sevgisinin aşılanamayışı	1	Ö29

Öğretmen adayları Türk eğitim sisteminde derslerle ilgili karşılaşılan sorunlara yabancı dil öğretiminin yetersiz oluşu ($f=3$), merkezi sınavlarda soru sorulmayan derslerin önemsiz görülmesi ($f=1$), Türkçe dersinde okuma sevgisinin aşılanamayışı ($f=1$) gibi durumları sıralamışlardır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türk eğitim sistemindeki sorunları öğretmen adaylarının karşılaştıkları uygulamalar ve görüşleri bağlamında incelemenin amaçlandığı bu araştırma, alanyazında daha önce yapılan çalışmalarda sorunları desteklemekte ve birtakım yeni perspektifler ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları incelendiğinde öğretmen adaylarının en sık sınav odaklı ve not temelli eğitimi sorun olarak gördüğü ortaya çıkmıştır. Bunu sırasıyla fırsat ve imkân eşitliğinin olmayışı, mevcut öğretmenlerin nitelikli olmayışı, eğitim programlarının çok sık değişmesi, 12 yıl zorunlu eğitim takip etmektedir. Temalar arasında karşılaştırma yapıldığında frekans değeri en fazla eğitim sisteminin ana yapısındaki sorunlar, en az ise öğrenci ve velilerden kaynaklı sorunlar olduğu görülmektedir.

Türk eğitim sistemindeki sorunlar ile ilgili belirli aralıklarla yapılmış çalışmalar literatürde mevcuttur. Bu çalışmalar da dönemin eğitim sistemini ve sistemdeki aksaklıkları ortaya koyma amacı gütmektedir. Araştırmalar ve bu araştırmanın sonucu incelendiğinde yıllar geçse bile benzer sorunların göze çarptığı, bazı konularda 48 yıl önce yapılan çalışmayla bile benzer sorunların varlığını halen devam ettirdiği görülmektedir. Örneğin: Dinçtürk (1976) çalışmasında ölçme değerlendirme sisteminin eleme değil eksiklikleri tespit etme amaçlı yapılması gereği üzerinde durmuş fakat yaklaşık yarım yüzyıl sonra yapılan bu çalışmada bile frekans değeri en yüksek olan sorunun sınav odaklı ve not temelli değerlendirme olduğu görülmüştür. Yeşil ve Şahan (2015) eğitim programları üzerine, Kartal (2013) öğretmen yeterliliği, merkezi sınavlar ve mesleki eğitim, Beldağ ve Yaylacı (2014) okullarda fiziki imkanların yetersizliği, Neyişçi ve diğerleri (2020) eğitimde şiddet, fırsat ve imkân eşitliği, istihdam politikalarının güçlendirilmesi üzerinde durmuştur. Eğmir ve Çelik (2021) ise ezberci sistem, lisans eğitiminin niteliği, Kara (2020) ise eğitim sisteminin sık değişmesi, kalabalık sınıflar, nitelikli öğretmen eksikliği, Yılmaz ve Altınkurt (2011) merkezi sınavlar, kalabalık sınıflar, eğitime erişimde eşitsizlikler, finansman, mesleki eğitim gibi sorunlara dikkat çekmiştir. Çökmez (2024) ise yaptığı çalışmada öğretmen adaylarına verilen uygulamalı eğitimlerin azlığını, öğretmen maaşlarını ve okulların fiziki donanımını iyileştirmek için eğitime ayrılan bütçenin yetersizliğini, müfredatın yoğunluğunu, ilgi ve yeteneğe göre meslek seçimi yapılmadığını gözler önüne sermiştir. Yılmaz ve Altınkurt (2011) çalışmalarında öğretmen adaylarının nüfus artışına bağlı olarak okul sayısının artırılarak kalabalık sınıfların önüne geçilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Kösterelioğlu ve Bayar (2014) da okulların fiziki donanımındaki eksiklikler üzerinde durmuştur. Abu vd. (2016) Türk eğitim sistemindeki en belirgin sorunları eğitimde imkân ve fırsat eşitsizliği, fiziki altyapı ve donanım eksiklikleri olarak sıralamıştır. Bu araştırmalar incelendiğinde sonuçların genel olarak bu araştırmayla

uyumlu olduğu görülmektedir. En dikkat çeken kısım ise farklı yıllarda yapılan birçok reforma rağmen sorunların değişmemesidir. Tek fark Neyişçi ve diğerleri (2020)'nin yaptığı araştırma sonucunda eğitimde şiddet olgusunun bu çalışmada ve diğer araştırmaların çoğunda var olmayışıdır. Bu sonuca bakarak yıllar içinde eğitimde şiddet konusunda ilerleme kaydedildiği söylenilebilir. Yine bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Kösterelioğlu ve Bayar (2014) eğitim yöneticilerinin seçimi ve atanması, öğretmenlik kariyer basamaklarındaki sorunların da altını çizmiştir. Ayanoglu ve Akbaşlı (2023) ise öğrencilerde kıyafet zorunluluğu, ana dil gibi farklı sorunların varlığına işaret etmiştir. Bu araştırma sonucunda Ayanoglu ve Akbaşlı (2023) ile Kösterelioğlu ve Bayar (2014)'in altını çizdiği bu sorunlar yer almamaktadır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarını mesleği tanıma ve mesleğe yönelik pratiklik açısından olumlu bulduklarını göstermektedir. Ancak öğretmen adayları öğretmenlik uygulamalarının sadece dördüncü sınıfta olmasından ve bunun yeterli olmayışından yakınmışlardır. Taşdere (2014)'nin çalışmasında öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması konusunda yetersiz ve sayıca az uygulama yaptıklarını dile getirmişlerdir. Akgül ve Aydoğan (2024), Aktan (2023), Aslan ve Sağlam (2024), Kara vd. (2023), Polat ve Niran (2021), Uzun ve Koparan (2021), Zeybek ve Karataş (2022) da çalışmalarında öğretmenlik uygulamasının önemine değinmiş ve öğretmenlik uygulamalarının sürelerinin uzatılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalarla bu çalışma paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada öğretmen adayları sistemin ezbere dayalı olması ve sınav odaklı oluşunu eleştirmişlerdir. Ayrıca yapılandırmacı felsefenin tam olarak benimsenmemesinden ve öğretmenlerin geleneksel yöntemlere bağlılığından da yakınmışlardır. Bu durum öğretmen adaylarının eğitim sürecinin yüzeysel olmasına ve eğitim sürecinde yapılandırmacı yaklaşımı benimsemelerinde zorlanmalarına neden olmaktadır. Çetin ve diğerleri (2018) çalışmalarında yapılandırmacı sistemin tam anlamıyla uygulanmadığını, Yılmaz ve Altinkurt (2011) eğitim programlarının ve sınav sistemlerinin sürekli değiştiğini, Gündoğdu ve diğerleri (2008) ise sınavların öğretmen adaylarını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Yeşil ve Şahan (2015), Neyişçi ve diğerleri (2020) de yaptıkları çalışmalarda ezberci sistemin öğrencilerin mantıksal ve çözüm odaklı olma özelliklerini törpülediğini ifade etmiştir. Ayanoglu ve Akbaşlı (2023) ise Türk eğitim sistemiyle ilgili yaptıkları meta-sentez çalışmasında sistemin ezberci yapısının, sınav odaklı olmasının yapılan çalışmalarda sıklıkla vurgulandığını ifade etmiştir.

Çalışmada öğretmen adayları öğretmenlik mesleğinin itibar kaybı yaşadığını, öğretmenlerin toplum içinde saygınlığının azaldığını vurgulamışlardır. Ayrıca öğretmen maaşlarının az olmasını da eleştirmişlerdir. Benzer şekilde Demir ve Arı (2013), Eğmir ve Çelik (2021), Pişkin ve Parlar (2021), Seferoğlu (2001), tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmen maaşlarının yetersizliğine ve toplumda saygınlığının azalmasına dikkat çekilmiştir. Abu vd. (2016) ise öğretmen atamalarıyla ilgili sorunlara dikkat çekmiştir. Kantos (2021), Karakoyunlu (2024), Özkan ve Ateş (2025), Ünsal ve Üstün (2024) ise öğretmenlik mesleğinin itibar kaybı yaşadığını vurgulamıştır. Yapılan çalışmalarla bu çalışma sonuçları benzerlik göstermektedir.

Araştırmalardaki öğretmen adayları, Türk eğitim sisteminde farklı yıllarda eğitim almalarına rağmen, yaşadıkları deneyimler ve sisteme yönelik düşünceleri benzerlik göstermektedir. Çalışmanın hangi yıl yapıldığına bakılmaksızın kemikleşmiş sorunlar mevcuttur. Bu sorunların çözümü için derine inmek ve en ince detayı dahi dikkate alarak eğitim sisteminde düzenlemeler yapmak gereklidir. Unutulmamalıdır ki eğitim sistemi bir toplumun geleceğini şekillendiren en büyük faktördür.

Araştırma sonuçları kapsamında eğitim sisteminin iyileştirilmesi ve şekillendirilmesi amacıyla Milli eğitim Bakanlığı'na, eğitim fakültelerine, okul yönetimi ve öğretmenlere, öğrenci ve velilerine yönelik öneriler geliştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'na eğitim programlarında istikrarın sağlanması, sınav odaklı yapı üzerinde çalışılması, fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanması, okulların fiziki olanaklarının iyileştirilmesi, nitelikli öğretmen istihdamı, zorunlu eğitim süresinin gözden geçirilmesi, eğitim denetiminin güçlendirilmesi gibi önerilerde bulunulabilir. Eğitim fakültelerine öğretmen yetiştirmede niteliğe önem verilmesi, uygulama/staj sürelerinin arttırılması, çağdaş pedagojik yaklaşımların benimsenmesi önerilebilir. Okul yönetimi ve öğretmenlere ise okullardaki disiplin ve rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi, tüm derslere gereken önemin verilmesi, okuma kültürünün teşvik edilmesi, öğrenci ve veli iletişimini arttırmaya çalışmaları tavsiye edilebilir. Öğrenci ve velilerin meslek seçimi farkındalığı konusunda daha doğru hareket etmeleri adına bilinçlendirici çalışmalar yapılabilir. Gelecekteki araştırmalar için ise bu çalışmanın bulgularını derinleştirmek amacıyla farklı örneklemeler kullanılması, özellikle farklı şehirlerdeki eğitim fakültelerine devam eden öğrencilerin görüşlerinin karşılaştırılması veya sistem içerisinde farklı kademelerde (ilkokul, ortaokul, lise) görev yapan öğretmenlerle görüşülerek sorunların kademe bazında detaylı incelenmesi tavsiye edilmektedir. Yine öğretmen atama sisteminde sadece sınav odaklı değil çok yönlü değerlendirmeler (mülakat, sınıf içi uygulama, sınav puanı, mezuniyet not ortalaması vb.) yapılarak süreç yeniden yapılandırılabilir. Program değişikliklerinde yeni program en az 2-3 yıl pilot uygulama yapılarak paydaşların görüşlerine açık olması sağlanabilir. Öğretmen adaylarına farklı okul türlerinde (resmi, özel) ve yerleşim yerlerinde (köy okulu, ilçe merkezi, il merkezi) staj zorunlu kılınarak mesleki yeterliliklerini farklı durumlarda deneyimleme fırsatı sunulabilir.

Lisans Bilgileri

Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi'nde yayımlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in Electronic Journal of Education Sciences are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik kurul onayı

Etik kurul onayı ile ilgili açıklamalar açık bir biçimde ifade edilmelidir. Ayrıca etik kurul onayı ile ilgili bilgiler makale şablonunda belirtilen tabloya (Etik kurul izni alınan kurum, belge sayısı ve tarihi) eklenmelidir.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik kurul adı: Adıyaman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Etik kurul karar tarihi: 26.06.2024

Etik kurul belgesi sayı numarası: 87

Yazar Çıkar Çatışma Beyanı

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Kaynakça

- Abu, N. K., Bacanak, A., & Gökdere, M. (2016). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 287-307.
- Akgül, P., & Aydoğan, Y. (2024). Öğretmenlik uygulaması dersinin okul öncesi öğretmen adayları ve uygulama okuluna katkılarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(3), 2281-2308.
- Akpınar, B. (2024). *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme*. Data Yayıncılık.
- Aktan, O. (2023). Özel eğitim öğretmenliği programı öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları ve uygulama öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 974-1003.
- Aslan, M., & Sağlam, M. (2024). Öğretmenlik uygulaması dersinin uygulama öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 9(62), 33-50.
- Ayanoğlu, Ç., & Akbaşlı, S. (2023). Türk eğitim sisteminin sorunları: Bir meta-sentez çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 371-425.
- Bayındır, G., & Kara, B. (2022). Eğitimde toplumsal tabakalaşma: Ayrıcalıklarının eğitimi üzerine çok boyutlu sosyolojik bir analiz. *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 69-128.
- Beldağ, A. & Yaylacı, A. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim sistemi hakkındaki görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), 90-107. <https://doi.org/10.17755/esosder.28018>
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. (1. Baskı). Pegem Akademi.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* (11), 33-41.
- Çetin, H., Yazar, M. I., Aydın, S. & Yazıcı, N. (2018). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının Türk eğitim sistemi sorunlarına ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12 (25), 117-135. Doi: 10.29329/mjer.2018.153.7
- Çökmez, G. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin Türk eğitim sistemi hakkındaki görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Demir, M. K., & Arı, E. (2013). Öğretmen sorunları-Çanakkale ili örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 107-126.
- Dikenoğlu, A. (1992). Türk eğitim sisteminde temel sorunlar, planlama ve uygulama. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8). 445-448.
- Diktaş Yerli, G. (2023). Eğitim sosyolojisi perspektifinde eğitimin işlevi ve sosyal değişim üzerine nitel bir araştırma. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 11(37), 51-83. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1401984>

- Dinçtürk, S. (1976). Temel eğitim ve sorunlar. *Eğitim ve Bilim*, 1 (4), 11-14.
- Durmuşçelebi, M. & Bilgili, A. (2014). Yeni (12 yıllık) eğitim sistemi, karşılaşılan sorunlar ve dünyadaki uygulamalardan bazılarının incelenmesi. *Turkish Studies* 9 (2), 603-621. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6122>.
- Eğmir, E., & Çelik, H. (2021). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına olan yaklaşımı ve kültürel bazda küresel problemlere yakınlık düzeyleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (34), 940-979. <https://doi.org/10.26466/opus.773110>
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa birliği sürecinde Türk eğitim sistemi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 66-80.
- Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 223-236.
- Günay, D. (2019). Eğitim felsefesine bir yaklaşım. *Journal of University Research*, 2(3), 131-137. <https://doi.org/10.32329/uad.658305>
- Gündoğdu, K., Çimen, N. & Turan, S. (2008). Öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavına (KPSS) ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 35-43.
- Hoşgörür, V. (2024). Eğitimin sosyal ve kültürel temelleri. Ö. Demirel vd. (Ed.). *Eğitime Giriş*. (s. 91-118). (23. Baskı). Pegem Akademi.
- Kantos, Z. E. (2021). Öğretmenlik mesleğinin itibarı ile ilgili öğretmen görüşleri. *E-Kafkas Journal of Educational Research*, 8(3), 682-702.
- Kara, M. (2020). Eğitim paydaşlarının görüşleri doğrultusunda Türk eğitim sisteminin sorunları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (3), 1650-1694. <https://doi.org/10.29299/kefad.853999>
- Kara, İ., Tokmak, A., & İnanoğlu, A. (2023). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin görüşleri. *Asya Öğretim Dergisi*, 11(1), 12-28.
- Karakoyunlu, B. (2024). Öğretmenlik mesleğinin itibarı: Fenomenolojik Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 1674-1695.
- Kartal, S. (2013). Öğretmen adaylarının görüşlerine göre eğitim sistemimizde değiştirilmesi gereken noktalar. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel sayı*, 248-262.
- Kılıç, Y. (2014). Türkiye’de eğitimsel eşitsizlik ve toplumsal tabakalaşma ilişkisine dair ampirik bir çalışma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 243-263.
- Kösterelioğlu, İ. & Bayar, A. (2014). Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin güncel bir değerlendirme. *International Journal of Social Science*, 177-187.
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). “1739 sayılı kanun”, TC. Resmî Gazete, 14574, 24 Haziran, 1973. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14574.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Neyişçi, N., Turabik, T., Gün, F. & Kısa, N. (2020). Öğretmen adaylarının perspektifinden Türk eğitim sisteminin sorunları ve olası çözüm önerileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (6), 2257-2270. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.833516>
- Özkan, N., & Ateş, Ö. T. (2025). Öğretmenlik meslek itibarının soruşturma bağlamında incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (63), 139-161.
- Pişkin, Z., & Parlar, H. (2021). Toplumsal statü ve algı açısından öğretmenlik mesleğinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(1), 1-28.
- Polat, Ö., & Niran, Ş. (2021). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları*

Dergisi, 5(2), 40-57.

- Seferoğlu, S. S. (2001). Sınıf öğretmenlerinin mesleki gelişim algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 117-125.
- Sönmez, V. (2012). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. (17. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Şentürk, Ü. (2008). Enformasyon toplumunda eğitimin yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 487-506.
- Tan. Ş. (2023). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (18. Baskı). Pegem Akademi.
- Taşdelen, V. (2003). Eğitimde kuram ve uygulama bağının kurulmasına yönelik felsefi bir araştırma. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 151-166.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Turkish Studies*, 9(2), 1477-1497.
- Uzun, S., & Koparan, T. (2021). Öğretmenlik uygulaması dersine yönelik beklentilerin ve sürecin değerlendirilmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 9(18), 546-574.
- Ünsal, G., & Üstün, A. (2024). Okul ortamında öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz etkileyen faktörlerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences (Joshas)*, 10(4), 577-587.
- Yeşil, R., & Şahan, E. (2015). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin en önemli sorun, neden ve çözüm yollarına ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 123-143.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., & Altınkurt, Y. (2011). Öğretmen adaylarının eleştirel pedagoji ile ilgili görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 195-213.
- Zeybek, G., & Karataş, K. (2022). Öğretmenlik deneyimine ilk adım: öğretmenlik uygulaması sürecinin incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 973-990.
<https://doi.org/10.33206/mjss.995588>